

Autentičnost turinskog sv. Platna

KAKO JE POSTALA SLIKA NA SV. PLATNU?

Nakon što smo izložili dokaze, iz kojih se izvodi autentičnost sv. Platna¹ preostaje nam još jedno, ne manje zanimljivo pitanje: pitanje o postanku obrisa na sv. Platnu. Stvar je utoliko važnija, što je znanstveno tumačenje o postanku obrisa na sv. Platnu jedan dokaz više za njegovu autentičnost. Ako se naime može naći nepri-siljeno znanstveno razjašnjenje, kako i pod kojim uvjetima je mo-glo doći do tih obrisa iako se ujedno može dokazati, da su te okol-nosti bile samo jednom ispunjene — kod Kristovog pokopa — onda je to jedan dokaz više, bez obzira na ostale, već prije navedene.

TEZA PROF. P. VIGNONA

Povodom fotografije iz 1898. Paul Vignon, preparator biološ-kog laboratorija na Sorboni, danas profesor na Institut Catholique u Parizu, počeo se pobliže zanimati za stvar sv. Platna. Kroz 30 go-dina bavio se neprestano svim pitanjima, koja se ticahu tog pred-meta, bio je glavnim pobornikom za autentičnost sv. Platna. On je dao i znanstveno tumačenje o postanku obrisa, koje uglavnom još i danas zadovoljava.²

Evo njegovih pokusa na temelju kojih je onda izveo svoju teoriju.

Prvi pokus. Vignon je pokušao, da dobije direktnim kontak-tom obrise, koji bi sličili obrisima na sv. Platnu. Pripravio je neko-liko modela, impregnirao ih tekućom bojom ili naribao bojom u pra-hu te onda položio preko njih platno tako, da je došlo u izravan dodir s modelima. Rezultat: dobio je doduše na platnu negativne otiske tih modela, ali su proporcije bile sasvim netačno reproduci-

¹ Por. »Život« 1938. No 3. pag. 156.

² Opširno je Vignon izložio svoju tezu u djelu: *Le Linceul du Christ. Etudes scientifiques*, Masson & Cie. — Paris, 1902 (2. izdanje 1908). — Nakon što je već prvi dio našeg prikaza o sv. Platnu redakcijski bio završen, izdao je P. Vignon svoje novo djelo: *Le Saint Suaire de Turin devant la Science, l'archeologie, l'histoire, l'iconographie, la logique.* (Masson & Cie — Paris 1938). — Djelo se preporuča vanjštinom i sadržajem. Izdano u velikom folio-formatu na najfinijem papiru sa 11 velikih fotoreprodukcija preko cijele strane te 92 drugih reprodukcija. — Djelo je plod rada i istraživanja kroz više od 30 godina. U njemu je auktor iznio sve, što se odnosi na sveto Platno uz bogatu bibliografiju. Na najvažnije nove momente osvrnut ćemo se u našem prikazu.

rane, tako da kopije nisu imale gotovo nikakve sličnosti s originalom. Otisci su naime na platnu prikazivali u linearnim dimenzijama prostorno tijelo, model, rastegnuvši njegove dubine u širinu, odnosno visinu. A jer obrisi sv. Platna prikazuju lik u ispravnim proporcijama, slijedi, da nisu mogli nastati direktnim kontaktom.

Obrisi na sv. Platnu prikazuju proporcije vjerno prema naravi, ako izuzmemo nekoliko sitnica. Nigdje nema izobličavanja, pogotovo ne na licu, gdje bi najlakše moglo — zapravo moralo — doći do toga. Čitava je slika gotovo ortogonalna projekcija, malo difuzna; intenzitet njezinih tinta mijenja se od mjesta do mjesta u obrnutom razmjeru prema udaljenosti dotičnog mjesta od tijela, t. j. što mu je platno bilo bliže, to je tinta intenzivnija i obratno. Analogno prema fotografskom negativu morali bi obrisi, negativ na platnu, nastati *emanacijom*, koja bi proizlazila iz samoga tijela te koja bi ostavila tragove na platnu, jače na bližim mjestima, slabije na udaljenijim, prema zakonu teže i elastičnosti. Izuzmemo li krv, koja se direktno upila u platno, nema nikakvog drugog otiska na cijelom platnu, koji bi se dao drugačije tumačiti. — Do te konstatacije došao je Vignon najprije pomnim studijem fotografije sv. Platna te na temelju otkrića pukovnika Colsona, profesora na politehnici, o isijavanju cinka, koje djeluje na fotografsku ploču, ako je ona u dostatnoj blizini te kovine. Vignon je u zajednici s Colsonom izveo onda niz pokusa o toj emanaciji cinka. Model glave u gipsu bio je posipan cinkovim prahom i, u tami, stavljen pred fotografsku ploču. Cinkova emanacija polako je dopirala do ploče i djelovala na nju, slično kao svijetlo, ali bez ikakvog aparata i objektiva. Ekspozicija trajala je cijeli dan. Razvijena ploča pokazivala je modelirano ocrnjenje, intenzivnije gdje se ploča doticala modela ili mu bila sasvim blizu, slabije nasuprot udubinama i udaljenim mjestima. Pozitivni otisak te ploče dao je sliku modela difuznih crta, kao da je bio fotografiran kroz kakvu koprenu.

Drugi pokus. Evangelisti spominju da je kod Spasiteljeva groba bilo upotrebljeno platno, te mješavina aloje i mire.³ Uzevši tu napomenu kao putokaz, Vignon je kušao da eksperimentom ponovi, što se prema pretpostavci dogodilo kod ukopa: pokriti obojeno tijelo platnom, što je sadržavalo aloj. Uzeo je dakle model iz gipsa, natopio ga amonijakalnom tekućinom (jer znoj sadrži nešto urine iz koje se na zraku stvara amonijak) i pokrio ga alajem natopljenim platnom, tako da se platno tu i tamo doticalo modela. Model izlučivao je pomalo amonijakalne pare, koje, miješajući se s onim od aloje, prodirahu u niti tkanja. Ovo je pomalo poprimalo smeđu boju praveći tamne obrise, koji su prikazivali invertirani otisak modela. Kad je platno poslije bilo fotografirano, negativ je prikazivao pozitivnu sliku modela, baš kao sv. Platno, u karakterističnim difuznim linijama. — Vrijeme ekspozicije je točno ograni-

³ Mt. XXVII, 59; Mc, XV, 46; Lc. XXIII, 53.

čeno: ne manje od jednog dana, niti više od tri. Ako se proces pre-
kine prerano, na platnu nema nikakvog otiska; ako se prekomjerno
produži, kroz više od tri dana, opet nema slike: čitavo platno po-
primi jednoličnu, intenzivnu smeđu boju. Čitav proces nazvao je
Vignon *vaporografijom*. — Napominjemo još, da je Vignonu uspje-
lo daljnim pokusima dokazati, da osušena krv pod utjecajem amonijakovih para može opet postati mekom tako, da se može odlije-
piti s tijela i prihvatiti se platna.

Ako je sv. Platno nastalo prema Vignonovom eksperimentu,
morali bi se kod Kristova pogreba ispuniti slijedeći uvjeti: *prvo*,
tijelo, odnosno koža morala je sadržavati amonijaka; *drugo*, tijelo
nije smjelo biti prano prigodom ukopa. Pranjem bi se naime od-
stranio znoj, odnosno kristalizirani amonijak te krv, pa ne bi mo-
glo doći do rečenog kemijskog procesa; *treće*, tijelo je moralo biti
umotano u platno, sindon. To je platno moralo polaziti od nogu
ispod tijela, poledinom, savito preko kod glave tako da je prešlo
na lice, pokrivalo prsa i ostali dio tijela s prijeda vraćajući se opet
k nogama. Platno je moralo bar u nekoj količini biti impregnirano
alajem; *četvrto*, tijelo nije smjelo biti u grobu manje od jednog
dana niti više od tri dana.

Prvi uvjet, da se naime Spasitelj mnogo znojio, bio je doduše
ostvaren, ali ipak ovisi o drugome, naime o tom, da Isusovo tijelo
nije bilo prano. Isus se znojio u Getsemani do krvi, proveo je noć
u agoniji i mukama, izložen porugama i zlostavljanju sluga velikog
svećenika, bio je bičevan, trnjem okrunjen, nosio je teški križ te
na koncu na križu izgarao od teške groznice u dugoj agoniji. Sve
je to moralo prouzrokovati obilno znojenje tijela: Znoj se dijelom
zadržao na tijelu, sušio se te se tako mogao iz urine, što je sadržava-
še, iskristalizirati amonijak. — Je li bilo tijelo Isusovo oprano
prije ukopa, kako je to zahtjevao židovski pogrebni običaj i pijetet
prema pokojniku? S obzirom na to da je nedostajalo ne vremena
nego — prema Vignonu — vruće vode i ulja, koje se upotrebljava-
valo za pranje, vjerovatno je, da pranje nije bilo izvršeno. Vidimo
naime žene iz pratnje Isusove kako u nedjelju, dolaze grobu no-
seći pomasti, da nadoknade, što se nije moglo učiniti prije. Ali po-
mazanju je prethodilo pranje; ako dakle nije učinjeno ono, nije
moralo ni ovo. Uostalom, iz prikaza Isusova pokopa, kako nam ga
daju sinoptici, vidi se jasno, da je cijeli ukop obavljen sasvim su-
marno.⁴ — Sindon, treći uvjet, spominje se izričito kod sinoptika.⁵
Sindon je morao biti u direktnom doticaju s tijelom, t. j. ovojij
ni-
jesu bili upotrebljeni. Kako bi inače žene mogle misliti na to da u
nedjelju pomažu ponovno Isusovo tijelo, ako je već bilo povezano
ovojijama? Konačno, Isus je ostao u grobu samo nepotpuna tri dana,
pa je tako udovoljeno i zadnjem uvjetu.

⁴ Loc. cit. — Cf. P. Vignon, Le Saint Suaire de Turin, pag. 62, 63.

⁵ Loc. cit.

Ali, iako je ta teza veoma privlačiva ipak nije bez poteškoća, znanstvenih i eksegetičkih, koje Vignon uostalom lojalno priznaje. Da vidimo dakle te poteškoće i odgovor na njih, ukoliko postoji.

Znanstvene poteškoće. — 1) F. de Mèly⁶ prigovara Vignonu što se kod svojih pokusa služio samo raznim malenim modelima iz gipsa umjesto da je upotrebio u tu svrhu pravo tijelo, lješinu. Jer ipak bi bilo najnaravnije da se obrisi pokušaju izvesti načinom koji najviše odgovara naravi. Ipak, još ni danas taj pokus nije izvršen. Vignon je već pred cca 30 godina odgovorio, da nije moguće — radi zakona — doći do lješine za tu svrhu. Isti odgovor daje još i danas, iako priznaje, da bi se to tijelo moglo staviti u traženo stanje te da bi mnogo pomoglo znanstvenom razjašnjenju problema.⁷

2) Prema kemijskoj analizi dolazi na 1000 gr. znoja tek 1,55 gr. urine. Uzmemo li da bi koji čovjek u izvanrednim prilikama mogao proizvesti 2000 gr. (2 kg) znoja, imali bismo svega 3, najviše 4 gr. urine. Osim toga, ta neznatna količina morala bi biti razdijeljena na cijelo tijelo, zapremajući tako površinu od kojih 1,5m². Da li je vjerojatno da bi ta količina bila dostatna da proizvede na površini oksidaciju aloje, koju ima sv. Platno? — A treba još uračunati i to, da je i krv morala biti razmekšana, kako bi se mogla odlijepiti od tijela i priljubiti se, upiti se u platno.⁸ — Sam Vignon navodi drugu, još veću poteškoću, koja se odnosi na krv: da se krv uzmožne odlijepiti od tijela i upiti se u platno, potrebno je da amonijakalne pare djeluju neko određeno vrijeme, baš kao i kod oksidacije aloje. Ali to vrijeme ne poklapa se s onim, koje se traži za oksidaciju aloje, odnosno intenzitet u djelovanju amonijakovih para ne može biti jednak. Kako da se dakle rastumači koordinacija tog intenziteta, kad u okolnostima i faktorima nije bilo nikakve razlike?⁹ Osim toga, Vignon suponira, da se amonijak sačuvao na Isusovu tijelu u kristalnom stanju, budući da se znoj ispario. Ali odakle onda vlaga, koja je nužna, da se ti kristali mognu ispariti, kad nije bilo tekućine. niti je aloj bio upotrebljen prema Vignonu u vlažnom stanju, kad mrtvo tijelo ostaje hladno i suho, a ni kameni grob nije sadržavao vlage, jer se upravo tražilo, da bude na suhom mjestu.

Ima još i drugih poteškoća, ali i ove navedene dostatne su, da se vidi, kako je stvar još daleko od toga da bude potpuno jasna. Neki su kušali da korigiraju Vignonovu tezu, ali s malim uspjehom,

⁶ F. de Mèly, *Le Saint Suaire de Turin est-il authentique?* pag. 35.

⁷ Vignon, *op. cit.* pag. 6 bilj. 1.

⁸ F. de Mèly, *op. cit.* pag. 87—88; — Ostale poteškoće v. kod Vignon, *op. cit.* pag. 197—207. — Spomena je vrijedna poteškoća, na koju je moralo naići postajanje obrisa lica. Lice naime predstavlja elipsoid s raznim izbočinama. Nemoguće je, da se platno ne bi bar donekle prilagodilo tim neravnostima. Ali onda bi moralo doći barem do djelomičnog izobličenja proporcija — čega ipak na sv. Platnu nema.

⁹ Vignon, 1. cit.

jer poteškoće postaju još veće.¹⁰ Vignonova se teza održala kroz 30 godina, a i danas daje najbolje tumačenje. Ukoliko bi pak kod postanka obrisa na sv. Platnu bili na djelu također i faktori, koji su izvan dohvata znanosti, ipak ostaje dužnost, da znanost sama izjavi njihovo postojanje proglašivši se, nakon pomnog istraživanja, nesposobnom da dade konačno riješenje.^{10*} — Mi se pak nadamo, da će se kod slijedećeg izloženja sv. Platna nadoknaditi ono, što se propustilo 1931. te 1933., naime da se sv. Platno podvrgne fotografiranju u infracrvenom i ultravioletnom svijetlu te, eventualno, spektralnoj analizi. Te bi stvari sigurno doprinjele da se konačno pročitaju pitanje i o autentičnosti i o postanku obrisa tako, da bi svaka sumnja o toj najvažnijoj relikviji kršćanstva bila isključena.

Egzegetičke poteškoće. — Mnogo se protivnici autentičnosti sv. Platna pozivaju na sv. Pismo, koje da se ne može dovesti u sklad s činjenicom sv. Platna. Dobro će ipak biti spomenemo li već na početku, da ako već postoje teškoće, to se te više odnose na Vignonovu tezu nego li na autentičnost sv. Platna.

Glavnu poteškoću pretstavlja Jo, XIX, 39—40: *Venit autem et Nicodemus . . . , ferens mixturam myrrhae, et aloes, quasi libras centum. Acceperunt ergo corpus Jesu, et ligaverunt illud linteis cum aromatibus, sicut mos est Iudaeis sepelire*; te Jo, XX, 6: *Venit ergo Simon Petrus sequens eum, et introivit in monumentum, et vilinteamina posita, et sudarium, quod fuerat super caput eius, non cum linteaminibus positum, sed separatim involutum in unum locum.* — Dok sva tri sinoptika izričito spominju sindon, u koji je bilo umotano tijelo Isusovo te cijeli pogreb opisuju kao da je bio vrlo sumarno obavljeno,¹¹ sv. Ivan, očevidac, nema ni riječi o sindonu, a sam ukop opisuje na prvi pogled kao da se zbio sasvim prema židovskom pogrebnom ceremonijalu: tijelo je bilo povezano povojima, upotrebljena je pomast iz aloje i mire, posebni je ubrus pokrivao glavu — sve same poteškoće protiv Vignonove teze. Isključuju njegove pretpostavke naime da Isusovo tijelo nije bilo pomazano (ni oprano), omotano u posebne povoje, da je sindon bio u direktnom dodiru s tijelom te da nije bio upotrebljen ubrus za lice. Da ukloni te poteškoće, Vignon mora interpretirati gornje tekstove tako da *ligare* (deo) znači umotati; *lintea* (othonia) veliko platno, sindon; *sudarium* (sudarion) također sindon; te osim toga interpretirati riječ o aromima te onaj incissum »sicut mos est Iudaeis sepelire«. Za »deo« i »othonia« našao je u Liddel and Scott-ovom grčko-engleskom rječniku da se mogu upotrijebiti u traženom smi-

¹⁰ Cf. Busnelli G., *La S. Sindone rivelata dalla fotografia* (Civiltà Cattolica, 1933. vol. IV., pag. 254 ss.) — Busnelli bi htio, da je toplina tijela igrala glavnu ulogu kod oksidiranja aloje. Ali ako je tijelo bilo toplo, onda ne bi mogla nastupiti mrtvačka ukočenost, koja se ipak tako jasno očituje na platnu. A ima još i drugih poteškoća protiv te hipoteze.

^{10*} Vignon, op. cit. pag. 206.

¹¹ Cf. Vignon, op. cit. pag. 62—63.

slu; »s aromima« bi značilo, da je bar platno bilo posuto prahom aloje i mire, kad se već samo tijelo nije moglo pomazati zbog nedostatka vode i ulja, (time Vignon ujedno dobiva aloj na platnu, što ga traži njegova teza). Pretpostavivši sve ovo, zadnja fraza »*sicut mos est Iudaeis sepelire*« ne može značiti nego da je bilo upotrebjeno platno i aromi. Fraza nije deskriptivna nego indikativna.¹²

Teže je s tumačenjem riječi »*sudarion*«. Vignon drži da tu valja više slijediti logiku nego li rječnik, toliko više, što i *Braulion* na već navedenom mjestu¹³ zove sv. Platno naprosto »*sudarium*«. Uostalom, sinoptici izričito spominju, da je Isus bio pokopan sa sindonom; morao je dakle taj biti u grobu u nedjelju.¹⁴ A sve kad i ne bi Vignonovo tumačenje bilo ispravno, to još ne bi značilo, da turinsko sv. Platno nije autentično; pala bi samo Vignonova teza o postanku obrisa na sv. Platnu.

JOŠ NESTO O POVIJESTI SV. PLATNA

Dodajemo još nekoliko riječi o povijesti sv. Platna. Govoreći o historičkim dokumentima vidjeli smo, da ih ima nekoliko, koji poriču njegovu autentičnost. Nakon što je ta solidnim dokazima utvrđena, mora se tražiti neko razumno tumačenje tih protivnih dokumenata. Dobro će biti napomenemo li, da govoriti o povijesti, znači govoriti o rekonstrukciji povijesti. Sv. Platno je naime velikim dijelom bez povijesti, budući da o njem ne postoje ni dokumenti ni tradicija kroz razmak od više stoljeća. Ipak se na temelju raznih indicija može s više manje vjerojatnosti ispuniti ta praznina. Ali pritom ne valja zaboraviti, da to još nije *povijest*, što su nažalost mnogi branitelji autentičnosti sv. Platna zaboravili, mijesajući sigurna povijesna data s hipotezama. Time su samo dali dobru priliku protivnicima da se s pravom okome na neznanstvenost njihovog postupka. Kako je to istinito, vidi se najbolje odatle, što su se gotovo svi branitelji autentičnosti sv. Platna trudili da dokažu da je sv. Platno bilo prenešeno iz Carigrada u Besançon, pronašli su osobe koje su ga prenijele itd., a sada Vignon jednostavno sumnja o istinitosti cijele te konstrukcije!¹⁵ Pretpostavivši dakle, da nema dokaza o nazočnosti sv. Platna u Besançonu prije 1350. otpada također i potreba da se dokaže identičnost Lireyskog sv. Platna s onim iz Besançonu prije požara 1349. O načinu, kako je

¹² Ibid. pag. 63—65.

¹³ »*Zivot*« I. cit. pag. bilj.

¹⁴ Cf. Vignon, op. cit. pag. 65—69. — Nije nam moguće upustiti se ovdje поблиže u tumačenje relativnih mjesta sv. Pisma. Opširno se bavi time Vignon na navedenom mjestu te u *Etudes*, 1932., tom. 211 (Après l'ostension du S. Suaire) te J. Renie u *Revue apologetique* 1937. tom. LXIV, pag. 304 ff (*Le S. Suaire de Turin*).

¹⁵ Vignon, *Le Saint Suaire de Turin* pag. 105—108. — »Rekonstrukciju povijesti sv. Platna daje još najbolje P. Giammaria Sanna Solaro u svom djelu: *La S. Sindone*. Torino, 1901. pag. 1—58. — Zanimivo je, da se već P. Sanna Solari izjavio protiv toga, da bi sv. Platno bilo u Besançonu.

sv. Platno došlo iz Carigrada u Lirey, ne znamo također ništa. Povijest o tome šuti. Identičnost sv. Platna u Carigradu i onog u Lireyu može se dakle utvrditi samo odnosom lireysko-turinjskog sv. Platna prema carigradskoj ikonografiji Kristovog lika, koje se karakteristični, zajednički tip, prema Vignonu svodi na carigradsko sv. Platno.¹⁶ A jer su ta osnovna crta ikonografije nalazi u turinjskom sv. Platnu, slijedi da je indetično s onim iz Carigrada. O slikaru »lažnog« sv. Platna, koji se spominje u Pierre d'Arcis-ovom memorialu, nema još konačnog suda. Vignon misli, da ni sam biskup, pišući svoje memoriale nije mogao dokazati te tvrdnje. Pisao je naime kojih 30 godina nakon provedenog procesa, o kojem opet nije bilo nikakvog pisanog dokumenta. Jer niti se pozivlje na kakav verbalni proces, niti se takav sačuvao, niti mu se inače nalazi traži u povijesti.¹⁷ Uostalom, svaka rasprava o tom predmetu je suvišna danas, kad je jasno dokazana autentičnost sv. Platna, drukčije 1900. kad nije postojala nego jedna fotografija o kojoj se moglo sumnjati, pa su historički dokumenti imali toliko veću vrijednost.

★

Ima još dosta toga na sv. Platnu i oko njega, o čem bi se moglo pisati.¹⁸ Držimo ipak, da ovih nekoliko redaka dostaje da svrati pažnju cijenjenih čitatelja na predmet, koji je više nego mnoge druge stvari vrijedan našeg interesa: jer je on autentični dokument života, muke i uskrsnuća Isusa Krista, te Njegov portrait, koji je odista »acheropietes« t. j. ne naslikan rukom.

TORINO

F. Krautzer D. I.

¹⁶ Vignon, op. cit. pag. 115—191. — Kako se vidi, Vignon je posvetio velik dio svog djela tom problemu, i njegovom rješenju. Stvar je odviše opširna i važna, a da bismo se je riješili s nekoliko riječi. Možda ćemo se još kojom prilikom vratiti na nju.

¹⁷ Vignon, op. cit. pag. 109—111. — U *Etudes* 1. cit. Vignon je kušao navodno priznanje nepoznatog slikara o njegovom falsifikatu interpretirati tako, da bi taj izradio kopiju sv. Platna po nalogu Gofreda I. de Charny-a ne za Lirey nego za Besançon.

¹⁸ Svu bibliografiju o sv. Platnu do 1929. sakupio je kanonik Ermano Dervieux Bibliografia della SS. Sindone di N. S. G. C., Gherardi-Chieri (Torino 1929). — Glavna od poznijih djela spomenuli smo tokom ovog prikaza.